

Bo Jonsson är ekonomen som gjorde om Statens fastighetsverk till en kulturförvaltare. Efter dryga sju år som generaldirektör för SFV och 20 år på höga poster ser han nu fram emot att bygga på hemmaplan.

TEXT TOMAS ERIKSSON BILD MELKER DAHLSTRAND

GD

Kulturbäraren som trappar ner

NÄR INTERVJUN GÖRS SÅ HAR Bo Jonsson inte fått någon efterträdare, vilket gör att han kan få stanna lite längre än han avsett på sin post. Känslorna inför att sluta är delade.

– Lite vemodigt känns det, inte minst med tanke på alla duktiga medarbetare och den positiva utveckling som både Statens fastighetsverk och jag själv har haft. Men samtidigt känns det naturligt att trappa ner efter totalt 17 år som generaldirektör och tre år som statssekreterare. Det gör 20 år på mycket utsatta poster.

Har du gjort någon att-göra-lista innan du städar ditt skrivbord?

– Inte mer än att jag ska ställa samman allt jag har gjort och titta på hur man kan dokumentera det. Dessutom måste jag se till att alla styrande dokument är aktuella när jag lämnar SFV.

Du tillträdde din post den första

januari 2003. Vilka ser du som de viktigaste förändringarna som gjorts under din tid som generaldirektör?

– Det mest påfallande, och något som jag hela tiden får bevis för, är att vi har gått från att vara en fastighetsägare till att bli en kulturbärare och kulturförvaltare. Att jag så starkt valde den inriktningen tror jag förvånade en del. Jag är ju ekonom till skillnad från min företrädare som var arkitekt och jag kom från generaldirektörsstolen på Ekonomistyrningsverket, så det flesta trodde nog att det skulle bli mer ekonomi än kulturarv. Men för mig var det ett självklart val med tanke på den tyngd som de antikvariska frågarna har för fastighetsförvaltningen i SFV. Varför skulle annars statsmakterna anförtro det nationella kulturarvet till SFV?

– En annan stor förändring är

*Att generaldirektör
Bo Jonsson går i
pension betyder inte
att han släpper verket
han arbetat för i sju
år. Flera byggnader
planerar han snarast
att återse som turist.*

Vi skulle behöva få en Ingvar Kamprad eller Stefan Persson att satsa på ett operahus här i Sverige

att vi informerar på ett helt annat sätt nu. Tidigare försökte vi verka utan att synas, men det fungerar inte i dag. Då kommer vi ständigt i underläge. Om människor och medier inte vet hur vi arbetar då handlar alltid debatten om den lilla hyresgästen mot stora stygga Fastighetsverket.

– En tredje sak som vi har arbetat hårt med är våra kundrelationer, ett arbete som också fått starkt gehör i vår organisation. Det är viktigt, för utan kunder har vi ingen verksamhet.

De flesta chefer på nya jobb brukar ha en lista på saker de tänkt åtgärda när de tillträder. Hur såg din lista ut och hur gick det?

– Faktum är att jag inte hade någon lista. Jag hade inte heller några krav på mig att göra stora förändringar. Men väl här var det en sak jag snabbt såg. Nämligen att vi var tvungna att profilera oss mot kulturarvet. Framförallt handlade det om att i ett första skede arbeta nära kulturinstitutionerna. Det kändes som att det fanns ett stort misstroende där, som bottnade i hur den gamla Byggnadsstyrelsen arbetat, där den som värd bestämde allt. Men vi måste inse att vi har ett väldigt speciellt förhållande till våra kulturinstitutioner. Dramaten och Operan kan inte säga upp sig och vi kan inte säga upp dem.

Anser du att Statens fastighetsverk gör vad det borde i dag?

– När vi hyr ut regeringsbyggnader och andra byggnader till marknadshyror som genererar intäkter gör vi vad vi ska. Däremot anser vi att vi får för lite pengar till våra bidragsfastigheter*, som slotten, vasaborgar och annat. I den kulturfastighetsutredning vi gjort kom vi fram till att tio procent av bidragsfastigheterna borde bort från vår förvaltning för att vi ska ha råd med de andra.

Men då uppkommer förstas frågan om vem som ska förvalta dessa fastigheter. Det är ingen kö för att få köpa saker som går med förlust. Men än så länge avvaktar vi utredningen om hur statens fastigheter ska skötas som presenteras i december.

Ser du några alternativa sätt att finansiera verksamheterna?

– Det som skulle kunna skapa resurser och tillväxt för våra kunder är om de skulle lyckas dra till sig verksamheter som genererar pengar och lockar fler besökare. Strömma Kanals båtturer till kastellet i Vaxholm och det sätt som Hässleholm kommun stöttar verksamheten vid Hovdala slott är två exempel. När vi deltog i turismässan TUR 2009 kom flera entreprenörer fram till oss med idéer som de ville genomföra i våra fastigheter.

Hur tufft är det att slåss för kulturarvet i en tid när ekonomin blir mer styrande?

– Det går lite i konjunkturen. De senaste åren har vi fått bättre finansiering till våra bidragsfastigheter eftersom vi fick ta över försäkringskassafastigheterna. Vi skulle behöva göra en del riktigt stora renoveringar som är svåra att finansiera. Exempelvis börjar fasaderna på Stockholms slott bli riktigt dåliga. Det är ett jobb som tar decennier och som blir mycket dyrt eftersom det kräver de bästa hantverkarna och dyra material. Vi skulle också behöva renovera Nationalmuseum. Det kostar runt en halv miljard, men kulturbudgetarna är små så vi kan knappast plocka tillbaka pengarna i hyra.

Under din tid har SFV allt oftare börjat prata i termer av »varumärke«. Varför ska ett statligt verk hålla på med sådant?

– Därför att man måste skaffa sig ett

renommé så att man är trovärdig. Det gör det lättare att kommunicera med ägare och kunder, vilket ger handlingsutrymme både vid förhandlingar och vid en kris. Dessutom ger det en intern stolthet vilket gör det lättare att rekrytera kompetent personal. Vår policy är att varumärket är vad vi alla gör. Gör vi bra ifrån oss stärker det vårt varumärke.

Finns det någon skillnad i hur allmänheten upplever SFV i dag mot när du tillträdde?

– Vi har ett antal kända objekt som de kungliga slotten eller Kalmar slott, men det är få som vet vem som tar hand om dem. När jag började var det fyra procent som visste vilka vi var, nu är det 14 procent. Det är visserligen lite bättre, men fortfarande något att fundera över. Om man ska vara stark när det blåser måste folk veta vad man gör. Därför ska vi fortsätta att vara proaktiva med information. Vi har exempelvis haft en del journalistseminarier kring hyror och annat för att få förståelse för vårt arbete, vilket har fungerat bra.

SFV startade tidigt en frivillig hållbarhetsredovisning. Varför?

– Därför att vi ville veta, och berätta, om vilka värden vi skapar. Och se vilka vi missar.

Finns en motsättning mellan hållbarhet och kulturarv?

– Ett kulturarv måste arbeta med material som håller länge, vilket kan komma i konflikt med miljöaspekter. Blymönja är ett exempel. Men vi arbetar med en ekologisk grundsyn där vi i så stor utsträckning som möjligt använder återvinningsbara material, fasar ut fossila bränslen och mycket annat.

Hur tar Sverige hand om sitt kulturarv i ett internationellt perspektiv?

– Generellt har vi en hög nivå på vårt arbete. Vi har dessutom svåra

Att lyckas dra till sig lönsamma verksamheter skulle vara ett bra sätt för SFV:s hyresgäster att skapa tillväxt, menar Bo Jonsson, avgående generaldirektör.

antal personbeslut varit, men jag har inte ryggat för dem när jag ansett att jag haft klara skäl.

Är det något du med facit i hand ångrar att du gjort?

– I så fall saker jag inte gjort. För det kan vara svårt att ta sig in i alla delar i en så stor verksamhet, så ibland har det säkert tagit för lång tid innan jag vidtagit åtgärder.

Har du några råd till din efterträdare?

– Det är ju ett kort förordnande i avvaktan på utredningen om statens fastigheter, bara 21 månader. Men framförallt är det viktigt att inte tappa fart utan att fortsätta framåt och samtidigt entusiasmera medarbetarna så att verksamheten inte går in i en svacka. Dessutom är det viktigt att fortsätta att utveckla relationen till kunder och allmänheten.

Vad ska du göra när du blir en fri man?

– Nu ska jag bygga på hemmaplan, i första hand på det fritidshus jag har på landet. Där har jag också tänkt fiska och jaga en del. Sedan har jag kvar några uppdrag som intresserar mig, bland annat att leda en utredning kring de nationella vaccinationsprogrammen.

På vilka av SFV:s fastigheter kommer man att stöta på dig som turist?

– Pratar vi om fastigheter i Stockholmsområdet så tycker jag att Drottningholm är fantastiskt. Men jag ska också besöka Pater Noster fyr där jag och min hustru ska vara fyrvaktare i ett dygn, en present från styrelsen och direktionen.

Har du några dolda pärlor att tipsa om?

– Jag tycker att Karlsborg är fantastisk. Det är attraktivt både besökare och de som bor där. Den som inte har varit där borde åka dit. *

förhållanden på grund av vårt klimat. De grekiska och italienska konstskatterna skulle ha varit försvunna i dag om de hade stått i Sverige. Jag får också intrycket av att vi har mycket att ge i arbetet inom EU. Våra framgångar kommer av att vi arbetar systematiskt och med stor kunskap. Ett exempel är att vi här på SFV har en obligatorisk kulturarvsutbildning som bland annat bidrar till bra egenkontroll och kvalitetssäkring.

Finns det någon av dina utländska kollegor som har ett jobb som du är avundsjuk på?

– Det jag saknat är fler stora nybyggnadsprojekt. Vi har visserligen byggt en ny ambassad i Chile och House of Sweden i Washington, men jämför jag med Statsbygg i Norge så har de betydligt mer nyproduktion. Det som för svensk del ligger närmast är ett nytt

operahus, något som våra systerorganisationer i Danmark och Norge redan byggt. Men vi vet inte riktigt hur vi ska få pengar till det. I Danmark gick en privat intressent in. Vi skulle behöva få en Ingvar Kamprad eller Stefan Persson att satsa här i Sverige.

Låt oss titta på dina sju år som generaldirektör. Vad anser du vara det bästa du gjort?

– Att vi så kraftfullt lyckades manifesteras oss som det nationella kulturarvets förvaltare.

Det roligaste?

– Jag är en resultatriktad människa som blir glad av att se när beslut blir genomförda. Och det har genomförts många beslut under mina år.

Var är det svåraste du gjort?

– Jag är en rak person som försöker vara konsekvent, och då får man ta en del svåra beslut. Svårast har nog ett